

Tuinders staan open voor natuurlijke middelen

Tycho Vermeulen en Herbert Mombarg

CLM Onderzoek en Advies B.V.

Stimuleren van het effectief gebruik van natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen door glastuinders, dat is kortweg het doel van project GENOEG. Speerpunten van het project zijn: toelating van natuurlijke middelen, issue management, verzamelen en verspreiden van kennis en, vooral, ondersteuning van het gebruik van deze middelen door tuinders. Over de eerste drie onderdelen wordt elders in dit nummer van Gewasbescherming gesproken. Dit artikel richt zich op de praktijkervaring met natuurlijke middelen. Hoe kijken telers tegen de natuurlijke middelen aan en wat zijn de mogelijkheden van de middelen in de praktijk?

Excursies

GENOEG organiseerde in de periode juni tot december 2003 zo'n tien excursies rond natuurlijke middelen. Deze excursies vonden plaats bij groente-, bloemen- en potplantenkwekers. Allemaal gebruikten ze één of meer natuurlijke middelen. De excursies werden in heel Nederland georganiseerd met een accent op de provincie Zuid-Holland. Twee keer werd een bezoek gebracht aan een biologische glastuinder. Tijdens de excursie werd uitleg gegeven over de bedrijfsvoering en duidelijk gemaakt wat het nut kan zijn van natuurlijke middelen. Vervolgens was er tijd voor uitwisseling van ervaringen en konden de deelnemers kritische vragen stellen. Vaak was een onderzoeker aanwezig om kwantitatieve resultaten te overleggen.

Telers

Telers hebben nog maar weinig ervaring met het gebruik van natuurlijke middelen. Tijdens de excursies bleken steeds maar één of enkele tuinders praktische ervaring met deze middelen te hebben. Wat op-

viel was dat gangbare telers maximaal twee tot drie jaar ervaring hebben, terwijl dit bij biologische telers aanmerkelijk langer is. Bovendien hebben biologische telers meer kennis van natuurlijke middelen. Een logisch gevolg van het feit dat biologische telers geen chemische middelen mogen gebruiken en dus zijn aangewezen op het gebruik van natuurlijke middelen. De opkomst bij de excursies varieerde tussen tien en 35 deelnemers, waarvan ongeveer de helft teler. Deze tuinders stonden bijna allemaal positief of positiefkritisch tegenover natuurlijke middelen. Diverse telers zoeken naar alternatieven voor chemische bestrijding en zullen nu natuurlijke middelen gaan uitproberen op hun bedrijf.

Praktijkmogelijkheden

Er zijn tegen bijna elk plaaginsect, schimmel of virus wel één of meer effectieve natuurlijke middelen op de markt. Uit de excursies blijkt dat deze middelen in de praktijk minder effectief zijn dan de chemische alternatieven. Toch kan een aantal van deze middelen (in

combinatie met chemische middelen) een ziekte of plaag wel degelijk goed onder controle houden. Deze veronderstelling wordt ondersteund door onderzoek. Ook wanneer chemische middelen niet meer zijn toegelaten of wanneer resistenties optreden is het prettig dat er natuurlijke alternatieven voorhanden zijn. De praktijk leert dat hierdoor gemiddeld meer natuurlijke middelen in de groenteteelt worden gebruikt dan in de sierteelt. Bij teelten waar weinig chemische middelen hoeven te worden gebruikt, zoals bijvoorbeeld in de lelieteelt, is weinig ervaring met natuurlijke middelen. Nieuwe effectieve natuurlijke middelen komen binnen afzienbare tijd op de markt. Zodra in de praktijk blijkt dat deze middelen een goede werking hebben tegen acceptabele kosten is er ongetwijfeld een markt voor.

Internet

Op onze website www.Genoeg.net kunt u meer lezen over de excursies. Ook vindt u hier de belangrijkste resultaten van onderzoek naar natuurlijke middelen. GENOEG is een project van het Productschap Tuinbouw op initiatief van LTO Glastuinbouw. Co-financiers zijn ministerie van LNV, ministerie van Vrom, provincie Zuid-Holland en diverse producenten. Het Centrum voor Landbouw en Milieu is uitvoerder van het project. De excursies die in het artikel zijn genoemd, werden georganiseerd door CLM in samenwerking met LTO Groeiservice.